

Veiledning til forskrift om brannforebygging

Introduksjon

Endringer

August 2016:

- For å øke lesbarheten på digitale medier er notene i den første utgaven fjernet. De mest sentrale notene er flyttet til "Sentrale begreper", mens mange av de øvrige er flyttet ned i veiledningsteksten. En del overflødige noter er fjernet.
- Veiledning til § 21 er lagt til.
- Skrivefeil og unøyaktigheter er rettet.

August 2017

- Justering av tekst til § 7 under "Hvem er ansvarlig for at byggverket har røykvarsler og slokkeutstyr?".

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) fastsatte forskrift om brannforebygging 17. desember 2015. Forskriften trådte i kraft 1. januar 2016. Fra samme tidspunkt oppheves forskrift 26. juni 2002 nr. 847 om brannforebyggende tiltak og tilsyn.

Veiledningen inneholder både forskriftstekst og veiledningstekst. Forskriftsteksten står i grå ramme øverst. De sentrale ordene står i *kursiv*.

Hver paragraf er inndelt i faste overskrifter:

- Sentrale begreper
- Kort om bestemmelsen
- Hvorfor?
- Hvem?
- Hvordan?
- Dette bør du også kjenne til
- Les mer

Der overskriftene ikke har innhold er de fjernet.

Det er viktig å lese veiledningen sammen med forskriftsteksten:

<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2015-12-17-1710>

1. Innledende bestemmelser

§ 1 Formål

Forskriften skal bidra til å redusere sannsynligheten for brann, og begrense konsekvensene brann kan få for liv, helse, miljø og materielle verdier.

Sentrale begreper

- *Sannsynlighet* og *konsekvens* omtales gjerne samlet som risiko (risiko = sannsynlighet x konsekvens). Formålet med forskriften er ikke bare å hindre at en brann oppstår, men også å gjøre konsekvensene minst mulig.
- *Liv* omfatter både mennesker og dyr.
- *Helse* omfatter både fysisk og psykisk helse.
- *Miljø* omfatter bare miljøkonsekvenser som følge av brann.
- *Materielle verdier* omfatter også verdier som ikke kan erstattes, som for eksempel kulturminner.

Kort om bestemmelsen

Formålsbestemmelsen medfører ikke i seg selv noen plikter, men den sier noe om hvilke verdier forskriften skal ivareta. Dersom noen av pliktene som står i de andre bestemmelsene er uklare, kan formålsbestemmelsen være veiledende.

Dette bør du også kjenne til

- [Brann- og eksplosjonsvernloven § 1](#)

§ 2 Virkeområde

Forskriften gjelder plikter for:

- a) enhver til å vise aktsomhet ved brannfarlig aktivitet
- b) eiere og brukere av byggverk til å forebygge brann
- c) kommunene til å forebygge brann
- d) de som omsetter bærbart brannsløkkeutstyr

Sentrale begreper

- Med *byggverk* menes bygninger, konstruksjoner og anlegg.
- *Eiere og brukere* kan være fysiske personer eller juridiske personer. Det gjelder spesielle regler for virksomheter. Disse pliktene fremgår av kapittel 2 og 3.
- Med *kommunen* menes her kommunen som lokal brannvernmyndighet. Kommunen kan i tillegg ha plikter som eier eller bruker av byggverk. Pliktene som lokal brannvernmyndighet fremgår av kapittel 4.
- Med *bærbart brannsløkkeutstyr* menes her bærbare brannsløkkeapparater.

Kort om bestemmelsen

Bestemmelsen gir i seg selv ingen plikter.

Dette bør du også kjenne til

- [Brann- og eksplosjonsvernloven §§ 2 og 3](#)

§ 3 Generelle krav til aktsomhet

Enhver plikter å vise aktsomhet ved gjennomføring av aktivitet som kan føre til brann.

Det er forbudt å gjøre opp ild eller behandle brannfarlige gjenstander utendørs under slike forhold eller på en slik måte at det kan føre til brann. Oppgjort ild må ikke forlates før den er fullstendig sløkket.

Det er i tidsrommet 15. april til 15. september forbudt å gjøre opp ild i eller i nærheten av skog og annen utmark uten tillatelse fra kommunen. Kommunestyret selv kan gjennom lokal forskrift fravike dette forbudet dersom lokale forhold tilsier det. Det er likevel tillatt å gjøre opp ild der det åpenbart ikke kan medføre brann.

Hvis brannfaren er spesielt stor utover tidsrommet nevnt i tredje ledd, kan kommunen innføre forbud mot å gjøre opp ild eller behandle brannfarlige gjenstander utendørs i bestemte områder. Forbudet kan vedtas som forskrift uten forhåndsvarsling og kunngjøring etter forvaltningsloven §§ 37 andre ledd og 38 første ledd bokstav c). Kommunen skal sørge for å gjøre forbudet alminnelig kjent på stedet det gjelder.

Sentrale begreper

- Med *skog og annen utmark* menes alle områder som ikke er innmark. Eksempler på innmark er gårdsplasser, hustomter, dyrket mark, engslått, kulturbeite og skogplantefelt og liknende områder.

Kort om bestemmelsen

Bestemmelsen omfatter alle fysiske personer, i motsetning til juridiske personer som er en sammenslutning av personer som opptrer utad som én enhet.

Alle aktiviteter som kan føre til brann vil være omfattet av bestemmelsen. Eksempler på slike aktiviteter kan være bruk av levende lys, matlaging på komfyr og bruk av andre produkter som kan selvantenne. Bestemmelsen omfatter også skogsdrift og lignende. Sveising og lignende arbeider ble tidligere regulert i en egen bestemmelse. Dette er også eksempler på aktiviteter som omfattes av bestemmelsen.

Å gjøre opp ild eller behandle brannfarlige gjenstander omfatter for eksempel bruk av engangsgriller og andre bål- og peisinnretninger, oppsending av skylanterner, håndtering av brannfarlig avfall og lignende. Der man gjør opp ild eller behandler brannfarlige gjenstander, må man være særlig oppmerksom på faren for uønsket antennelse og spredning. Ved disse aktivitetene kreves en spesiell aktsomhet og at man tar nødvendige forholdsregler. Aktsomhetsnormen er her altså strengere enn for andre aktiviteter.

Det er kun kommunestyret som kan gi lokal forskrift om å fravike det generelle forbudet om å gjøre opp ild i eller i nærheten av skog og annen utmark. Dette kan altså ikke delegeres til

brannsjefen, men han kan fastsette forskrift etter siste ledd (ved spesiell stor brannfare) dersom han har fått delegert myndighet.

Med "åpenbart ikke medføre brann" menes f.eks. at det ligger snø på bakken, eller at det har vært mye nedbør over lang tid. Ved usikkerhet bør man ta kontakt med brann- og redningsvesenet.

Hvorfor er det krav til aktsomhet ved brannfarlig aktivitet?

Mange branner kunne vært unngått med større aktsomhet og ved iverksetting av tiltak for å redusere risikoen for brann.

Værforhold kan gjøre omgivelsene mer sårbare for brann i større deler av året.

Uforsiktighet med åpen ild eller brannfarlige gjenstander, kan medføre straffeansvar og erstatningsansvar.

Hvem er ansvarlig for aktiviteten?

Det er den som utfører aktiviteten som er ansvarlig for brannsikkerheten.

Ved bålbrekking og lignende er det den som antenner ilden som er ansvarlig for at det iverksettes sikkerhetstiltak og at ilden er sløkket før stedet forlades.

Det er ikke noen generell begrensning for skogsdrift og lignende, men det påhviler et spesielt ansvar for de som driver slik virksomhet i perioder med stor brannfare.

Hvordan kan du ivareta brannsikkerheten ved ulike aktiviteter?

I aktsomhetskravet ligger det både en plikt til å vurdere risikoen for brann, og å stoppe aktiviteter som medfører risiko, eller ta egnede forholdsregler for å minimere risikoen.

Ved risikovurderingen må du ta hensyn til risikoen ved selve aktiviteten, og til brannfaren i omgivelsene. Dersom du er usikker bør du forhøre deg med brann- og redningsvesenet eller andre med brannfaglig kompetanse før du utfører aktiviteten. Det er også mye informasjon tilgjengelig på internett, for eksempel på sikkerhverdag.no. Forholdsreglene skal være slik at risikoen blir liten. Dersom risikoen er for stor, skal aktiviteten stoppes.

En rekke brannfarlige aktiviteter reguleres i andre regelverk, for eksempel forbud mot bålbrekking i lokale forskrifter etter forurensningslovgivningen. Forskrift om brannforebygging innskrenker ikke disse kravene, men kan stille ytterligere krav til aktsomhet for å redusere brannrisikoen.

Kommunen kan forebygge branner i skog og annen utmark ved å tilrettelegge plasser for bål, grilling og lignende aktiviteter.

Dette bør du også kjenne til

- [Brann- og eksplosjonsvernloven § 5](#)

Les mer

- sikkerhverdag.no

2. Forebyggende plikter for eieren av byggverk

§ 4 Kunnskap og informasjon om brannsikkerhet i byggverk

Eieren av et byggverk skal kjenne kravene til brannsikkerhet som gjelder for byggverket.

Eieren skal ha kunnskap om bygningsdeler, installasjoner og utstyr i byggverket som skal oppdage brann eller begrense konsekvensene av brann.

Eieren skal gjøre den som har rett til å bruke byggverket kjent med kravene som gjelder for bruken av byggverket, og med alle egenskapene ved byggverket som har betydning for brannsikkerheten. Er det flere som har rett til å bruke byggverket, skal eieren sikre at all bruk samordnes på en måte som bidrar til å forebygge brann.

Sentrale begreper

- *Eieren* er den som har grunnbokshjemmelen til byggverket.
- *Bruker* er enten eieren selv eller den som har avtale med eieren om bruk av byggverket. Dersom den som har avtale med eier om bruk av byggverket fremleier sin bruksrett, er det den nye brukeren som er "den som har rett til å bruke byggverket" i denne bestemmelsen.
- Med *byggverk* menes bygninger, konstruksjoner og anlegg.

Hvorfor er det krav til kunnskap om brannsikkerheten og formidling av krav til byggverket?

Eieren skal vite om og ha en forståelse av kravene til brannsikkerhet og forutsetningene som gjelder for byggverket.

Når byggverket prosjekteres og oppføres for å oppfylle kravene i gjeldende regelverk, blir det etablert *forutsetninger og begrensninger* som må være oppfylt for at brannsikkerheten skal være ivaretatt. De som planlegger og oppfører bygninger tar utgangspunkt i egenskapene til materialer, utstyr og lignende. På bakgrunn av disse egenskapene beregner de den samlede brannsikkerheten, og til slutt må de velge løsninger som oppfyller alle branntekniske krav. Eksempel på forutsetninger kan være brannmotstanden i materialer, etablering/plassering av brannskiller og et maksimalt antall personer som kan oppholde seg i byggverket i forhold til dimensjonering og utforming av rømningsveiene. Andre begrensninger kan være knyttet til maksimal brannbelastning og lagringshøyde av varer etc.

Endringer i disse forutsetningene kan redusere brannsikkerheten. Å ta bort eller endre plasseringen av en branncellebegrensende vegg kan føre til raskere spredning av brann, og overskridelse av tillatt antall personer i en branncelle kan ha stor betydning for rømningstiden.

Det er derfor et grunnleggende krav at eier kjenner byggverket sitt, og at brukeren blir gjort kjent med dets forutsetninger og begrensninger. Endringer i de branntekniske forutsetningene i et byggverk vil ofte utløse krav om søknad etter Plan- og bygningsloven

Hvem er ansvarlig for å kjenne og formidle forutsetningene?

Det er eieren som har ansvaret for å gjøre seg kjent med og formidle opplysningene om brannsikkerhet i byggverket.

Brukeren har ingen plikter etter denne bestemmelsen, men er mottaker av informasjonen fra eier, og må forholde seg til den. Brukeren har sine selvstendige plikter i forskriftens kapittel 3.

Hvordan kan eier gjøre seg kjent med forutsetningene?

Alle bygningseiere må som et minimum gjøre seg kjent med tillatelsene til byggverket etter plan- og bygningsloven og de prosjekterte forutsetningene og begrensningene. Her fremgår det blant annet hva byggverket er godkjent brukt til, og eventuelle begrensninger i bruken.

For nye byggverk skal eier senest ved søknad om ferdigattest ha fått overlevert dokumentasjon for hvordan igangsetting, forvaltning, drift og vedlikehold av byggverk, tekniske installasjoner og anlegg skal utføres på en tilfredsstillende måte (såkalt FDV-dokumentasjon). Dette fremgår av byggteknisk forskrift § 4-1 første ledd og byggesaksforskriften. Denne dokumentasjonen må eieren gjøre seg kjent med.

Eier bør også gjøre seg kjent med andre dokumenter som har betydning for brannsikkerheten, for eksempel tilsynsrapporter fra tilsyn fra Det lokale eltilsyn, Mattilsynet, Arbeidstilsynet og andre myndigheter.

Eier må dessuten kjenne den faktiske tilstanden i byggverket sitt. I enkle byggverk er det normalt tilstrekkelig å undersøke sikkerhetsinnretningene selv, men i mer komplekse byggverk kan det være nødvendig å innhente brannfaglig bistand og teknisk kompetanse på ulike installasjoner og systemer.

Det er opplysningene som er avgjørende for en brannsikker bruk, som skal formidles til brukeren. Brukeren må vite hva byggverket kan brukes til, begrensninger i byggverket, hvordan det kan brukes og hvordan sikkerhetsinnretningene fungerer.

Samordning av bruk vil for eksempel være aktuelt i et kjøpesenter. Eieren må blant annet samordne bruken slik at byggverkets forutsetninger til blant annet maksimal brannbelastning og fremkommelighet i rømningsveier blir opprettholdt.

Dette bør du også kjenne til

- [Brann- og eksplosjonsvernloven § 6](#)

§ 5 Kontroll og vedlikehold av bygningsdeler og sikkerhetsinnretninger

Eieren av et byggverk skal sørge for at bygningsdeler, installasjoner og utstyr i byggverket som skal oppdage brann eller begrense konsekvensene av brann, blir kontrollert og

vedlikeholdt slik at de fungerer som forutsatt. Kontrollen skal avklare om sikkerhetsinnretningene:

- a) oppfyller kravene til brannsikkerhet som gjelder for byggverket
- b) fungerer hver for seg og sammen med hverandre.

Kontrollens omfang og hyppighet skal være tilpasset sikkerhetsinnretningene og byggverkets størrelse, kompleksitet, bruk og risiko.

Sentrale begreper

Eieren er den som har grunnbokshjemmelen til byggverket.

Med *byggverk* menes bygninger, konstruksjoner og anlegg.

Begrepet *kontroll* omfatter både kvalifisert kontroll og ettersyn. Med ettersyn menes en enkel egenkontroll.

Hvorfor er det krav til kontroll og vedlikehold av sikkerhetsinnretninger?

Når byggverket prosjekteres og oppføres for å oppfylle kravene i gjeldende regelverk, blir det etablert enkelte *forutsetninger* som må være oppfylt for at brannsikkerheten skal være ivaretatt, se § 4 om opplysninger om brannsikkerheten i byggverket. For at disse forutsetningene skal opprettholdes over tid, må alle sikkerhetsinnretningene kontrolleres og vedlikeholdes jevnlig.

Kontroll og vedlikehold utgjør derfor et grunnleggende krav til brannsikring av alle byggverk, uavhengig av hvem som eier byggverket og hva det brukes til.

Hvem er ansvarlig for kontrollen og vedlikeholdet?

Ansvar for kontroll og vedlikehold av sikkerhetsinnretningene hviler på eier.

Eieren kan avtale at brukeren av byggverket eller andre skal gjennomføre kontrollen og vedlikeholdet, men eieren er likevel ansvarlig.

Hvordan kan eier sørge for kontroll og vedlikehold av sikkerhetsinnretningene?

Kontroll- og vedlikeholdsplikten er utformet som funksjonskrav eller *formålskrav*. Bestemmelsen inneholder ikke et uttrykkelig kompetansekrav, men den som utfører kontrollen må ha den kunnskapen som er nødvendig for å avklare om sikkerhetsinnretningene oppfyller kravene og fungerer som forutsatt. Den som skal utføre vedlikehold må også ha nødvendig kompetanse.

Kontrollen skal for det første avdekke om sikkerhetsinnretningene fungerer *hver for seg og sammen med hverandre*. Dette gjelder sikkerhetsinnretningenes iboende egenskaper og funksjoner, slik de er beskrevet fra produsent eller leverandør. Kontroll som er gjennomført i samsvar med leverandørens anvisninger, Norsk Standard eller likeverdig standard vil normalt avdekke om sikkerhetsinnretningene fungerer hver for seg og sammen med hverandre.

Kontrollen skal imidlertid også avklare om sikkerhetsinnretningene oppfyller *kravene til brannsikkerhet som gjelder for byggverket*. Dette henger sammen med forutsetningene som ble etablert da byggverket ble prosjektert og oppført, og innebærer at sikkerhetsinnretningene må kontrolleres i forhold til beregningen som er gjort av den samlede brannsikkerheten i byggverket. Blant annet må kontrollen være egnet til å avdekke om dekningsgraden og kapasiteten på sikkerhetstiltakene er tilfredsstillende etter eventuelle bygningsmessige endringer, endret drift eller endret brannbelastning. I komplekse byggverk kan dette stille store krav til kompetanse.

Vedlikeholdet skal sørge for at sikkerhetsinnretningene *fungerer som forutsatt*. Dette omfatter som utgangspunkt både forutsetningene fra produsenten og leverandøren, og dessuten forutsetningene som ble etablert i forbindelse med prosjekteringen og oppføringen av byggverket. Periodevis *service* skal alltid utføres i samsvar med forutsetningene.

Dersom kontrollen avdekker avvik fra forutsetningene som skyldes slitasje, skader eller andre feil ved sikkerhetsinnretningene, skal sikkerhetsinnretningene *settes i stand* slik at de opprinnelige egenskapene og funksjonene gjenopprettes.

Plikten til vedlikehold innebærer ikke i seg selv et forbud mot *endring* eller *fjerning* av sikkerhetsinnretningene. Hvorvidt bygningsdeler, installasjoner og utstyr kan endres eller fjernes helt, er avhengig av kravene til brannsikkerhet som gjelder for byggverket. En endring av sikkerhetsinnretningene vil vanligvis utløse krav om ny vurdering av brannsikkerheten, søknad og godkjenning av bygningsmyndighetene.

Dette bør du også kjenne til

- [Brann- og eksplosjonsvernloven § 6](#)

§ 6 Kontroll og vedlikehold av fyringsanlegg

Eieren av et byggverk skal melde fra til kommunen når det er installert nytt ildsted eller gjort andre vesentlige endringer av fyringsanlegget.

Eieren skal sørge for at fyringsanlegget virker som forutsatt. Dersom det blir oppdaget feil på anlegget som vesentlig øker risikoen for brann, skal anlegget stenges for bruk dersom feilen ikke utbedres umiddelbart.

Etter å ha mottatt et varsel om feiling eller tilsyn, skal eieren sørge for at feieren har tilfredsstillende atkomst til hele fyringsanlegget.

Sentrale begreper

- *Eieren* er den som har grunnbokshjemmelen til byggverket.
- Med *byggverk* menes bygninger, konstruksjoner og anlegg.
- *Fyringsanlegget* omfatter både ildstedet, røykkanalen og eventuelle matesystem for brensel.
- Å *stenge anlegget* kan eksempelvis være at det demonteres, plomberes eller tilsvarende sikres mot bruk.

Hvorfor er det krav til fyringsanlegg?

Plikten til å melde fra om nye ildsteder eller vesentlige endringer av fyringsanlegg skal gi kommunen (brann- og redningsvesenet) *oversikt*, slik at den kan utføre sine oppgaver med feiing og tilsyn. En viktig opplysning vil være ildstedets type og fabrikk. Eieren har også en plikt til å gjennomføre egenkontroll for å sikre at fyringsanlegget ikke brukes dersom dette kan øke brannfaren. Kravet om tilfredsstillende atkomst skal sørge for sikre og gode *arbeidsforhold* for feieren.

Hvem er ansvarlig for at fyringsanlegget blir kontrollert?

Bestemmelsen regulerer bare eierens plikter. Kommunens plikter i forbindelse med fyringsanlegg reguleres i § 17.

Hvordan kan eier sørge for kontroll av fyringsanlegget?

Meldeplikten etter forskrift om brannforebygging er oppfylt hvis eieren gir etterfølgende *informasjon* til kommunen om at det er installert et nytt ildsted, eller at det er gjort vesentlige endringer i et eksisterende fyringsanlegg som kan ha betydning for brannsikkerheten. Forskriften gir ingen formkrav til meldingen, men mange kommuner har egne skjema for dette.

Installering, endring og reparasjon av ildsteder krever ikke søknad og tillatelse etter plan- og bygningslovgivningen, så lenge tiltaket skjer i et eksisterende byggverk og innenfor én bruksenhet eller branncelle.

Det er stilles ikke formelle krav til montør eller kontrollør. Feilmontering av ildsted kan få alvorlige følger. Det er derfor viktig at ildstedet monteres i henhold til monteringsanvisning. Norsk brannvernforening administrerer og sertifiserer fagansvarlige i butikk, kontrollører og montører i forbindelse med Norsk Varmes bransjeskole. Her kan du finne fagfolk som kan dokumentere sin kunnskap.

Oppføring og rehabilitering, av skorstein er derimot søknadspliktig etter plan- og bygningsloven.

Tilfredsstillende atkomst er et funksjonskrav som innebærer at feieren må kunne gjennomføre inspeksjon og feiing av fyringsanlegget på en faglig tilfredsstillende måte, og uten at det er fare for skade på liv og helse. Reglene som er gitt i eller i medhold av arbeidsmiljøloven vil være veiledende for det sikkerhetsnivået som kreves etter forskrift om brannforebygging. Det er som utgangspunkt opp til brann- og redningsvesenet å avgjøre om atkomsten er tilfredsstillende.

På tak som har en helning og høyde som gir fare for høye fall, må det monteres standardisert stige eller sørges for likeverdig sikring.

Arbeidstilsynets regelverk krever ikke typegodkjente stiger, men likevel gjelder regelverkets krav til styrke, stabilitet og vernekrav. Gjeldende NS EN standarder for slike produkter er å forstå som preaksepterte løsninger. For løse stiger vises det til NS EN 131 1-4, for tilbehør for tak/taksikringsprodukter til NS EN 12951 og for forankringspunkt og takkroker NS EN

516 og 517. Kravet om typegodkjenning gjelder kun stiger og taksikringsutstyr som skal selges i flere enn 10 eksemplarer.

Ved feiing gjennom innvendig feieluke må eieren sørge for atkomst til luken.

Dette bør du også kjenne til

- [Brann- og eksplosjonsvernloven § 6](#)

Les mer

- [Forskrift om utførelse av arbeid](#)
- [Sikkerhetshåndbok for feiere \(utgitt av fagforbundet\)](#)
- [Norsk Varmes bransjeskole – sertifisering i ildsteds- og skorsteinsbransjen](#)

§ 7 Brannvarsling og manuelt slukkeutstyr i bolig og fritidsbolig

Eieren av boliger og fritidsboliger skal sørge for at byggverkene har brannalarmanlegg eller et tilstrekkelig antall røykvarslere. Det skal være minst én detektor eller røykvarsler i hver etasje, som skal dekke kjøkken, stue, sone utenfor soverom og sone utenfor tekniske rom. Alarmen skal kunne høres tydelig på oppholdsrom og soverom når dørene mellom rommene er lukket.

Eieren skal sørge for at boliger og fritidsboliger er utstyrt med minst ett av følgende slukkeutstyr som kan brukes i alle rom:

- a) formfast brannslange med innvendig diameter på minst 10 mm fast tilkoblet vannforsyningsnett
- b) pulverapparat på minst 6 kg med ABC-pulver
- c) skum- eller vannapparat på minst 9 liter
- d) skum- eller vannapparat på minst 6 liter med effektivitetsklasse på minst 21A
- e) annet manuelt slukkeutstyr med tilsvarende slukkekapasitet.

Eieren skal sørge for at røykvarslere og manuelt slukkeutstyr i boliger og fritidsboliger blir kontrollert ved funksjonsprøve eller ettersyn i samsvar med leverandørens anvisninger, og at de vedlikeholdes slik at de fungerer som forutsatt.

Sentrale begreper

Eieren er den som har grunnbokshjemmelen til byggverket.

Hva som regnes som en *etasje* er definert i TEK 10, § 6-1 Etasjeantall.

Kontrollen består vanligvis av en kombinasjon av egenkontroll og kvalifisert kontroll.

Hvorfor er det krav til røykvarslere og sløkkeutstyr i boliger og fritidsboliger?

De fleste som omkommer i brann i Norge, omkommer i bolig.

Forskrift om brannforebygging fastsetter minstekravene til utstyr i boliger og fritidsboliger der byggverket ikke er omfattet av strengere krav i andre regelverk. Nye boliger vil som regel være omfattet av strengere krav i plan- og bygningsloven.

Hvem er ansvarlig for at byggverket har røykvarsler og sløkkeutstyr?

Anskaffelse, plassering, kontroll og vedlikehold av røykvarsler og sløkkeutstyr er eierens ansvar.

I sameier, borettslag m.m. er det styret som representerer eier. Det vil likevel være mest hensiktsmessig at hver enkelt sameier/andelseier selv sørger for å oppfylle kravene til røykvarsler og sløkkeutstyr, da styret ikke uten videre kan kreve adgang til boenheten. Sameier og borettslag er ifølge definisjonen i brann- og eksplosjonsvernloven å betrakte som en virksomhet, og har dermed en plikt til systematisk sikkerhetsarbeid etter § 9 i forskrift om brannforebygging.

Styret må oppfylle plikten når det gjelder røykvarslere og sløkkeutstyr i fellesområder, samt fellesinstallasjoner som brannalarmanlegg og sprinkleranlegg. Sameieren/andelseieren skal da gi adgang til boenheten for nødvendig kontroll og vedlikehold.

Ved utleie har lov om husleieavtaler (husleieloven) konkret regulert ansvaret for vedlikehold av røykvarsler og sløkkeutstyr, og har lagt plikten til nødvendig funksjonskontroll, rengjøring, batteriskift, testing og lignende, til leieren, jf. husleieloven § 5-3.

Rådet for vedlikehold av brannsløkkemateriell fører register over virksomheter og personer som er kvalifiserte til å utføre vedlikehold på håndsløkkere og brannslangetromler.

Hvordan kan eier sørge for at boligen eller fritidsboligen er tilstrekkelig utstyrt?

Alle produkter som skal dekke minstekravene til utstyr for varsling og sløkking av brann, skal være *godkjent* i samsvar med offentlige krav. Godkjente røykvarslere skal være CE-merket, og i tillegg være merket med NS-EN 14604, DSB 235 eller SNR 235. Alt sløkkeutstyr skal være CE-merket, og dessuten være merket med hvilke typer branner de egner seg til å slukke.

Alarmstyrken bør være minst 60 dB inne på hvert rom med lukkede dører.

Varslingsutstyret og sløkkeutstyret må plasseres i samsvar med produsentens anvisninger, og slik at de sikrer tidlig varsling og effektiv sløkking. Det er anbefalt at sløkkeutstyr plasseres inne i hver enkelt boenhet, og at røykvarsler blir seriekoblet, slik at alle varsler samtidig. Sløkkeutstyret må være lett tilgjengelig ved brann. Det bør være sløkkeutstyr i hver etasje, og avstanden mellom hver sløkkeenhet bør ikke være mer enn 25 meter. Forskrift om brannforebygging § 7 angir minstekravene til dekningsområder.

Dekningsområdet som er satt for røykvarsler i bestemmelsen er den samme som i angis i veiledningen til TEK 10. Røykvarsler må plasseres på et sted som kan oppdage røyk og

flammer innen rimelig tid. Dette innebærer at er det åpen løsning mellom to rom vil en røykvarsler kunne plasseres kun i det ene rommet. Dersom det er adskilte rom vil ikke én røykvarsler kunne dekke begge rom.

DSB anbefaler at det blir montert røykvarsler og utplassert slukkeutstyr i campingenheter og fritidsbåter som brukes til overnatting. Enkelte andre regelverk stiller krav til omfang og plassering av slikt utstyr.

Alarmanlegg skal ha kontroll og vedlikehold i henhold til § 5. Normalt er det tilstrekkelig å kontrollere vanlige røykvarslere ved hjelp av testknappen. De fleste røykvarslere krever ikke annet vedlikehold enn å skifte batteri.

Brannslanger i bolig og fritidsbolig skal kontrolleres og vedlikeholdes i henhold til § 5, men må tilpasses § 5, siste ledd, som sier at kontrollens omfang og hyppighet skal være tilpasset sikkerhetsinnretningene og byggverkets størrelse, kompleksitet, bruk og risiko. Dette innebærer at kontroll av brannslanger i bolig og fritidsbolig ofte vil være tilfredsstillende utført med visuelt ettersyn og eventuell funksjonsprøve. Det bør gjennomføres jevnlig egenkontroll av skum- og pulverapparater, og dessuten fagkyndig kontroll hvert femte år og utvidet kontroll og service hvert tiende år.

Egenkontroll av skum- og pulverapparater vil i hovedsak være en sjekk av at:

- manometerpilen står på grønt
- slangen ikke er morken og utett
- plomberingen er intakt
- pulveret ikke har klumpet seg (snu apparatet)
- beholderen ikke er rusten eller har annen fysisk skade
- det er ryddig rundt apparatet slik at tilgjengelighet er sikret

Dette bør du også kjenne til

- [Brann- og eksplosjonsvernloven § 6](#)
- [NS 3910 Brannmaterieell – Vedlikehold av håndslukkere](#)

Les mer

- sikkerhverdag.no
- [Rådet for vedlikehold av brannslukkematerieell](#)

§ 8 Oppgradering av byggverk

Eieren av et byggverk skal sørge for å oppgradere sikkerhetsnivået i byggverket slik at det minst tilsvare nivået som fremkommer av de samlede kravene gitt i byggeforskrift 15. november 1984 nr. 1892 eller senere byggeregler. Oppgraderingen kan skje ved bygningstekniske tiltak, andre risikoreduserende tiltak eller ved en kombinasjon av slike. Oppgraderingsplikten gjelder så langt den kan gjennomføres innenfor en praktisk og økonomisk forsvarlig ramme.

Sentrale begreper

- *Eieren* er den som har grunnbokshjemmelen til byggverket.
- Med *byggverk* menes bygninger, konstruksjoner og anlegg.

Hvorfor er det krav til oppgradering av eldre byggverk?

Kravene til brannsikkerhet i nye byggverk i medhold av plan- og bygningsloven har økt etter hvert som det har kommet ny kunnskap om brann, og parallelt med ny teknologi som øker muligheten til å oppdage branner og begrense konsekvensene av branner i byggverk. Disse kravene gjelder som utgangspunkt bare nye byggverk og nye tiltak i eksisterende byggverk. Samtidig fornyes bygningsmassen i Norge bare med 1-2 prosent i året. Det er derfor et etterslep av byggverk med behov for oppgradering av brannsikkerheten.

Oppgraderingskravet i forskrift om brannforebygging viderefører kravet om oppgradering av eldre byggverk i tidligere forskrifter.

Hvem er ansvarlig for oppgradering av byggverket?

Eier av byggverket er ansvarlig for at byggverket blir oppgradert.

Eieren kan avtale at brukeren eller andre skal sørge for oppgradering av byggverket, men eieren er likevel ansvarlig.

Hvordan kan eier oppgradere byggverket?

Oppgraderingsplikten setter et minstekrav til sikkerhet mot brann i alle byggverk. Oppgraderingsplikten får normalt ingen konsekvenser for eneboliger, fritidsboliger, garasjer, uthus o.l. Alle boliger og fritidsboliger må imidlertid, uavhengig av byggeår, tilfredsstillende kravene til brannvarsling og sløkkeutstyr gitt i §7.

Branntekniske avvik som anses å ligge utenfor en praktisk og økonomisk forsvarlig ramme, kan eksempelvis være at bærende hovedsystem, sekundære bærende bygningsdeler, etasjeskiller og lignende ikke oppfyller utprøvde og anerkjente løsninger (preaksepterte løsninger). I byggverk med slike avvik, kan det være nødvendig å foreta en helhetlig kartlegging av status og vurdere de tekniske og/eller organisatoriske tiltak som gir best sikkerhet i forhold til investeringene (risikoanalyse). Etablering av rømningsveier, installasjon av brannalarmanlegg, automatisk sløkkeanlegg/seksjonering, ledesystemer e.l. for å øke tilgjengelig rømningstid og tiltak for å sikre store verdier, anses ikke å ligge utenfor en praktisk og økonomisk forsvarlig ramme. Rømningssikkerhet må prioriteres høyt.

Bestemmelsen er ikke rettet mot eiers/virksomhetens økonomiske situasjon.

Byggverk som er lovlig oppført eller oppgradert etter 1985

Hvis byggverket er lovlig oppført og brukt i samsvar med byggeforskrift 15. november 1984 (BF 1985) eller senere byggeregler, skal kravet til sikkerhetsnivå være oppfylt. Senere endringer i byggverket eller bruk som kan ha betydning for brannsikkerheten, reguleres av plan- og bygningsloven. Eldre byggverk som er lovlig oppgradert etter tidligere forskrifter om forebygging av brann, oppfyller også kravet til sikkerhetsnivå.

Eldre byggverk som ikke er oppgradert

Eldre byggverk som ikke er lovlig oppgradert må vurderes opp mot sikkerhetsnivået i BF 1985. Uttrykket de samlede kravene er et såkalt funksjonskrav. Det innebærer at kravet angir en overordnet målsetting som skal nås. Denne målsettingen kan nås ved å følge de konkrete kravene i BF 1985, eller ved bruk av analyse til å dokumentere at det samlede sikkerhetsnivået i BF 1985 er oppfylt på annen måte.

Det er dermed mulig å velge andre løsninger enn de konkrete kravene i BF 1985, dersom det kan dokumenteres at sikkerhetsnivået i byggverket blir minst like høyt på en annen måte. Man kan betrakte kravene i BF 1985 som preaksepterte ytelser. Vurderingen må ta utgangspunkt i det preaksepterte ytelsesnivået i byggereglene, og løsningene som velges må verifiseres ved analyse. Analysen må både avdekke risikoen for brann i byggverket, og den må avklare hvilke tiltak som kan gi et sikkerhetsnivå som minst tilsvarer ytelsesnivået i byggereglene. Ved analyseløsning bør komparativ analyse etter prinsipper i NS 3901 benyttes.

Kravene i BF 1985 angir konkrete egenskaper, kapasiteter eller kvaliteter ved bygningsdelene, installasjonene og utstyret i byggverket. Dersom byggverket oppfyller ytelsesnivået for hver enkelt sikkerhetsinnretning, er kravet til oppgradering etter denne bestemmelsen også oppfylt. I veiledning til TEK 10 er det en tabell som viser overgangen mellom klassifisering av byggevarer/bygningsdeler i BF 1985 og dagens klassifisering i EUs byggvaredirektiv.

Eieren kan velge å sammenligne byggverket med sikkerhetsnivået i senere byggeregler, men må da forholde seg til det samlede sikkerhetsnivået innenfor én utgave av teknisk forskrift. Årsaken er at kravene til de ulike sikringstiltakene kan variere, selv om de samlede kravene er like eller høyere i senere byggeregler. Man må dessuten være oppmerksom på at nyere byggeregler i seg selv er basert på funksjonskrav, slik at de fleste ytelseskravene står i veiledningen til de tekniske forskriftene. Dersom disse ytelseskravene er oppfylt, er kravet til sikkerhetsnivå etter forskrift om brannforebygging også oppfylt.

Eieren kan også velge en blandingsmodell der de preaksepterte ytelsene legges til grunn så langt de passer, og det gjøres en analyse som dokumenterer at sikkerhetsnivået kan opprettholdes med enkelte tiltak som avviker fra de preaksepterte ytelsene.

Utbedringskravet tillater såkalte *tekniske bytter*. Det vil si at ett sikkerhetstiltak kan byttes ut med et annet sikkerhetstiltak. For eksempel kan brannalarmanlegg og automatisk brannsløkkeanlegg i noen tilfeller kunne erstatte branncelleinndeling i eldre byggverk. En betingelse for dette er at det samlede sikkerhetsnivået blir minst like høyt som ved oppfyllelse av de preaksepterte ytelsene.

Søknadsbehandling og godkjenning av utbedringstiltak etter plan- og bygningsloven

Mange av de nødvendige utbedringstiltakene vil være søknadspliktige etter plan- og bygningsloven, se plan- og bygningsloven § 20-1.

Selv om det er tilstrekkelig at det samlede sikkerhetsnivået i byggverket tilsvarer BF 1985, må hvert enkelt tiltak som utløser søknadsplikt, i seg selv tilfredsstille dagens krav.

Dette bør du også kjenne til

- [Brann- og eksplosjonsvernloven § 6](#)
- [Byggeforskrift 15. november 1984 \(BF 1985\)](#)
- [Plan- og bygningsloven kapittel 31](#)

§ 9 Eierens systematiske sikkerhetsarbeid

En virksomhet som eier et byggverk skal fastsette mål og iverksette planer og tiltak for å sikre byggverket mot brann. Virksomheten skal iverksette:

- a) rutinersom sikrer at kravene til brannsikkerhet som gjelder for byggverket blir overholdt
- b) rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge mangler ved bygningsdeler, installasjoner og utstyr som skal oppdage brann eller begrense konsekvensene av brann
- c) rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge mangler ved det systematiske sikkerhetsarbeidet.

Det systematiske sikkerhetsarbeidet skal være tilpasset byggverkets størrelse, kompleksitet, bruk og risiko.

Sentrale begreper

Eieren er den som har grunnbokshjemmelen til byggverket.

Med *byggverk* menes bygninger, konstruksjoner og anlegg.

Med *virksomhet* menes ethvert offentlig og privat foretak uansett om foretaket er etablert med henblikk på forretningsmessig fortjeneste eller ikke. Definisjonen av "virksomhet" i brann- og eksplosjonsvernloven § 4 bokstav f favner vidt, og gjør at det er lav terskel for å bli omfattet av lovens og forskriftens plikter knyttet til virksomheter. Eksempel på virksomheter er aksjeselskap, borettslag og stiftelser.

Hvorfor er det krav til systematisk sikkerhetsarbeid?

Eiers systematiske sikkerhetsarbeid skal sikre at byggverket blir kontrollert, vedlikeholdt og oppgradert slik at sannsynligheten for brann blir redusert, og slik at det blir minst mulig konsekvenser dersom en brann skulle oppstå.

Hvem er ansvarlig og hvem kan bidra i det systematiske sikkerhetsarbeidet?

Virksomheten som eier byggverket er ansvarlig for at det blir gjennomført et systematisk sikkerhetsarbeid som ivaretar den *bygningstekniske brannsikkerheten* i byggverket.

Forskrift om brannforebygging regulerer ikke fordelingen av oppgaver, ansvar og myndighet mellom organer og personer internt i den enkelte virksomheten. Dette reguleres i rettsreglene for den enkelte organisasjonsformen.

Brukeren av byggverket er ansvarlig for at byggverket blir *brukt* på en brannsikker måte.

Eieren kan avtale at brukeren av byggverket eller andre skal gjennomføre sikkerhetsarbeidet også for selve byggverket, men eieren er likevel ansvarlig.

Dersom tilsynsmyndigheten finner det nødvendig at eiere som ikke omfattes av virksomhetsbegrepet, gjennomfører systematisk sikkerhetsarbeid for at tilstrekkelig brannsikkerhet skal oppnås, kan de pålegge dette i henhold til § 8 i brann- og eksplosjonsvernloven. Det vil si at brann- og redningsvesenet kan pålegge eiere som ikke er virksomhet å gjennomføre og dokumentere systematisk sikkerhetsarbeid etter §§ 9 og 10 i denne forskriften.

Hvordan gjennomføre systematisk sikkerhetsarbeid?

Plikten til systematisk sikkerhetsarbeid fastsetter kravene til systematikk i sikkerhetsarbeidet, og den bestemmer hva arbeidet som et minimum skal omfatte.

Den faste strukturen i sikkerhetsarbeidet skal bestå av mål, planer, tiltak og rutiner. Strukturen skal sikre at arbeidet gjennomføres konsekvent, og hindre at det oppstår tilfeldige feil i byggverket.

Sikkerhetsarbeidet skal som et minimum sikre at kravene til brannsikkerhet som gjelder for byggverket blir overholdt, og at sikkerhetsinnretningene i byggverket fungerer som forutsatt. De viktigste brannkravene til byggverk fremgår av tekniske forskrifter til plan og bygningsloven og av denne forskriften. Eksempel på sikkerhetsinnretninger er branncellebegrensende konstruksjoner, brannalarmanlegg og sprinkleranlegg.

Det er ikke tilstrekkelig at rutinene blir utarbeidet og formidlet i virksomheten. Det er en uttrykkelig plikt til å sørge for at rutinene faktisk blir *iverksatt*.

Dette bør du også kjenne til

- [Brann- og eksplosjonsvernloven § 8](#)
- [Forskrift om systematisk helse-, miljø og sikkerhetsarbeid i virksomheter](#)

Les mer

- Tilsynsmyndighetenes veiledning til systematisk sikkerhetsarbeid i byggverk (blir utgitt i 2016)
- [Arbeidsmiljøguiden](#)

§ 10 Eierens dokumentasjon

En virksomhet som eier et byggverk skal dokumentere at virksomhetens plikter etter §§ 4 til 9 er oppfylt.

Sentrale begreper

- *Eieren* er den som har grunnbokshjemmelen til byggverket.
- Med *byggverk* menes bygninger, konstruksjoner og anlegg.
- Med *virksomhet* menes ethvert offentlig og privat foretak uansett om foretaket er etablert med henblikk på forretningsmessig fortjeneste eller ikke. Definisjonen av

"virksomhet" i brann- og eksplosjonsvernloven § 4 bokstav f favner vidt, og gjør at det er lav terskel for å bli omfattet av lovens og forskriftens plikter knyttet til virksomheter. Eksempel på virksomheter er aksjeselskap, borettslag og stiftelser.

- Å *dokumentere* betyr å gjøre synlig, sannsynliggjøre, underbygge eller begrunne. Dokumentasjonen kan være i et hvilket som helst format, herunder elektroniske medier.

Hvorfor er det krav til dokumentasjon av brannsikkerheten?

Målet med plikten til dokumentasjon er å rette oppmerksomheten mot brannsikkerhet i virksomheten. Dokumentasjon er derfor en sentral del av virksomhetens systematiske sikkerhetsarbeid. Kravet til dokumentasjon retter oppmerksomhet mot innholdet i virksomhetens plikter og sørger for at pliktoppfyllelse blir målt og etterspurt.

Dokumentasjonskravet fremmer virksomhetens egen kontroll med at kravene til brannsikkerhet for byggverket og virksomhetens plikter etter forskriften er oppfylt.

Dokumentasjonsplikten skal også legge til rette for at brann- og redningsvesenet kan gjennomføre et grundig og effektivt tilsyn med brannsikkerheten i byggverket. Plikten til å legge dokumentasjonen frem for tilsynsmyndighetene følger av brann- og eksplosjonsvernloven § 33.

Hvem er ansvarlig for dokumentasjonen?

Virksomheten som eier byggverket er ansvarlig for å dokumentere at dens plikter etter forskriften er oppfylt.

Eieren kan avtale at andre skal sørge for dokumentasjonen, men eieren er likevel ansvarlig overfor brannvernmyndighetene.

Hvordan dokumentere at kravene er oppfylt?

Dokumentasjonsplikten innebærer at virksomheten må ha informasjon tilgjengelig som viser at kravene til byggverket og virksomheten er oppfylt. Informasjonen må være skriftlig, men trenger ikke være i papirformat. Den kan være lagret elektronisk.

Dokumentasjonen trenger ikke nødvendigvis ha en formell karakter eller et bestemt juridisk innhold, men den må sannsynliggjøre, underbygge eller begrunne at kravene til byggverket og virksomheten er oppfylt. Hva dette innebærer vil variere for de ulike pliktene som skal dokumenteres.

Informasjonen som blir utarbeidet når byggverket prosjekteres og oppføres, skal være en sentral del av virksomhetens dokumentasjon. Dette kan for eksempel være analyser av risiko og vurderinger av brannsikkerheten med de planlagte sikkerhetstiltakene, søknadspapirer samt plan for forvaltning, drift og vedlikehold. Videre må tillatelsen til byggverket fra bygningsmyndighetene og eventuelle andre relevante myndigheter inngå i dokumentasjonen.

I byggverk oppført før 1985 vil forutsetningene fremgå av vurderinger foretatt i forbindelse med oppgraderingsbestemmelsen, jf. § 8. Dersom bygget er oppført i henhold til

byggeforskrift 1985 eller senere, og det ikke foreligger dokumentasjon fra byggesaken/prosjekteringen, skal aktuell byggeforskrift legges til grunn.

Alle faktiske fravik i sikkerhetstiltakene fra den opprinnelige prosjekteringen, utførelsen og tillatelsen skal dokumenteres. Normalt må det foreligge en tillatelse fra bygningsmyndighetene til endringen. I grensetilfeller kan en faglig begrunnet vurdering dokumentere at endringen ligger innenfor de opprinnelige forutsetningene for brannsikkerheten i byggverket.

Dokumentasjonen av at virksomheten har utført kontroll, vedlikehold og eventuell utbedring av sikkerhetstiltakene (forskriftens § 5 og § 9) vil normalt bestå av rapporter og bekreftelser fra fagkyndige. Her må det fremgå at sikkerhetsinnretningene oppfyller kravene til brannsikkerhet som gjelder for byggverket, og at de fungerer hver for seg og sammen med hverandre.

Alle mål, planer, tiltak og rutiner etter forskriftens § 9 skal dessuten dokumenteres.

Dette bør du også kjenne til

- [Forskrift om systematisk helse-, miljø og sikkerhetsarbeid i virksomheter](#)
- [Brann- og eksplosjonsvernloven § 33](#)

3. Forebyggende plikter for brukeren av byggverk

§ 11 Brannsikker bruk av byggverk

Den som har rett til å bruke et byggverk skal:

- a) sørge for at byggverket brukes i samsvar med kravene til brannsikkerhet som gjelder for byggverket
- b) unngå unødig risiko for brann, og sørge for at rømningsveiene opprettholder sin funksjon, herunder at fremkommeligheten ikke reduseres
- c) informere eieren om endringer, forfall og skader i byggverket eller sikkerhetsinnretningene som kan påvirke sikkerheten mot brann
- d) ved forhold som vesentlig reduserer brannsikkerheten, straks gjennomføre ekstraordinære tiltak inntil risikoen er normalisert.

Sentrale begreper

- *Eieren* er den som har grunnbokshjemmelen til byggverket.
- *Bruker* er enten eieren selv eller den som har avtale med eieren om bruk av byggverket. Dersom den som har avtale med eier om bruk av byggverket fremleier sin bruksrett, er det den nye brukeren som er "den som har rett til å bruke byggverket" i denne bestemmelsen.

- Med *byggverk* menes bygninger, konstruksjoner og anlegg.

Hvorfor har den som bruker byggverket plikt til å forebygge brann?

Eieren skal ha gjort brukeren kjent med alle opplysninger som er avgjørende for en brannsikker bruk av byggverket, se § 4 i forskriften. Forutsetningene som ble etablert da byggverket ble prosjektert og bygget, for å oppfylle kravene i gjeldende regelverk, er en viktig del av disse opplysningene.

Endringer i forutsetningene kan redusere brannsikkerheten betraktelig. For eksempel kan et byggverk som er prosjektert for lagring av betongelementer ikke uten videre bli brukt til lagring av bildekk. Det kan også være stilt krav til maksimal lagringshøyde i forhold til det prosjekterte sprinkleranlegget.

Brukeren har derfor en grunnleggende plikt til å bruke byggverket i samsvar med kravene til byggverket, og dessuten å unngå unødig risiko for brann. Utvendig lagring av brennbart materiale, åpne containere og lignende som plasseres inntil byggverket vil kunne øke risikoen for brannspredning inn i byggverket.

Hvem er brukeren av byggverket?

I forskriften er bruker enten eieren selv eller den eier har gitt hel eller delvis bruksrett. Det er altså den som har den formelle bruksretten til byggverket som er forpliktet etter forskriften.

Selv om det er avtalt at sikkerhetsarbeidet skal gjennomføres av den faktiske brukeren av byggverket eller andre, er den som har bruksretten ansvarlig overfor brannvernmyndighetene.

God brannsikkerhet oppnås gjennom et planlagt samspill mellom tekniske og organisatoriske tiltak. Både eier og bruker har derfor plikt til å utveksle opplysninger og samarbeide om brannforebyggingen i byggverket.

Hvordan kan bruker forebygge brann i byggverket?

I de fleste tilfeller vil kravene til brannsikkerhet som gjelder for bruk av byggverket fremgå av søknaden og tillatelsen til byggverket etter plan- og bygningsloven. I noen tilfeller kan krav til brannsikkerhet også fremgå av tillatelser knyttet til næringen som utøves i byggverket.

Vanligvis vil ikke brukeren ha noen sterk plikt til å undersøke eierens opplysninger om disse tillatelsene.

Ved leie av bolig kan brukeren normalt legge til grunn at byggverket er godkjent til dette formålet. I byggverk som brukes av virksomheter kan det kreves mer inngående undersøkelser for å bli kjent med kravene som gjelder. Dersom byggverket er tenkt brukt til et formål som det synes lite egnet til, må brukeren undersøke nærmere hvilke krav som gjelder for bruk av byggverket.

Selv små endringer i bruken som kan ha betydning for brannsikkerheten, kan utløse krav etter plan- og bygningsloven til søknad om bruksendring og eventuell endring av byggverket. Mindre endringer innenfor samme bruksformål kan imidlertid falle utenfor søknadsplikten.

Plikten til å unngå *unødig risiko* for brann fanger opp risiko som ikke dekkes tilfredsstillende av andre krav som gjelder for bruk av byggverket. Plikten innebærer at byggverk alltid skal brukes på en slik måte at risikoen for brann blir *akseptabel*. Dette er et såkalt *funksjonskrav*, som innebærer at det angir en overordnet målsetting som skal nås.

Akseptabel risiko må fastsettes etter en helhetsvurdering som tar utgangspunkt i alminnelig bruk av byggverket til det godkjente formålet. Ved unormal eller sterkt varierende risiko må det tas forholdsregler for å gjøre risikoen akseptabel. Eksempler på dette er perioder med ombygging eller vedlikehold, og situasjoner der noen av sikkerhetstiltakene er ute av drift. Dersom risikoen ikke kan gjøres akseptabel med ekstraordinære sikkerhetstiltak, skal byggverket ikke brukes.

Plikten til å sørge for at rømningsveiene opprettholder sin funksjon innebærer både et *forbud* mot å plassere gjenstander eller andre hindringer i rømningsveiene, og en *plikt* til å fjerne etablerte hindringer i rømningsveiene. De tekniske kravene til rømningsveiene er derimot gitt i medhold av plan- og bygningsloven.

Bruker skal informere eieren om alle forhold som eieren må vite om for å ivareta sine plikter til å sikre byggverket mot brann. Dersom en eller flere sikringsinnretninger er satt ut av

funksjon, eller det har oppstått forhold som truer personsikkerheten eller store økonomiske verdier, må bruker straks informere eier, og i samråd med eier iverksette midlertidige tiltak for å gjenopprette sikkerheten. Dersom bruker ikke oppnår kontakt med eier, må bruker selv iverksette tiltak.

Dette bør du også kjenne til

- [Brann- og eksplosjonsvernloven § 6](#)

§ 12 Brukerens systematiske sikkerhetsarbeid

En virksomhet som har rett til å bruke et byggverk skal fastsette mål og iverksette planer og tiltak for å redusere risikoen for brann i byggverket. Virksomheten skal iverksette:

- a) rutiner som sikrer at byggverket brukes i samsvar med kravene til brannsikkerhet som gjelder for byggverket
- b) rutiner for evakuering og redning ved brann i byggverket
- c) rutiner som sikrer at personer med arbeidsplass i byggverket har tilstrekkelige kunnskaper og ferdigheter i å forebygge og bekjempe brann
- d) rutiner som sikrer at alle som oppholder seg i byggverket får tilstrekkelig informasjon om hvordan de skal unngå brann og opptre ved brann
- e) rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge mangler ved det systematiske sikkerhetsarbeidet.

Det systematiske sikkerhetsarbeidet skal være tilpasset risikoen for brann som følge av virksomhetens bruk av byggverket.

Sentrale begreper

- Med *byggverk* menes bygninger, konstruksjoner og anlegg.
- *Bruker* er enten eieren selv eller den som har avtale med eieren om bruk av byggverket. Dersom den som har avtale med eier om bruk av byggverket fremleier sin bruksrett, er det den nye brukeren som er "den som har rett til å bruke byggverket" i denne bestemmelsen.
- Med *virksomhet* menes ethvert offentlig og privat foretak uansett om foretaket er etablert med henblikk på forretningsmessig fortjeneste eller ikke. Definisjonen av "virksomhet" i brann- og eksplosjonsvernloven § 4 bokstav f favner vidt, og gjør at det er lav terskel for å bli omfattet av lovens og forskriftens plikter knyttet til virksomheter. Eksempel på virksomheter er aksjeselskap, borettslag og stiftelser.

Hvorfor er det krav til systematisk sikkerhetsarbeid?

Brukers systematiske sikkerhetsarbeid skal sikre at byggverket brukes på en slik måte at sannsynligheten for brann blir redusert, og slik at det blir minst mulig konsekvenser dersom en brann skulle oppstå.

Hvem er ansvarlig og hvem kan bidra i det systematiske sikkerhetsarbeidet?

Virksomheten som bruker byggverket er ansvarlig for at det blir gjennomført et systematisk sikkerhetsarbeid som sikrer at byggverket blir *brukt* på en brannsikker måte.

Forskrift om brannforebygging regulerer ikke fordelingen av oppgaver, ansvar og myndighet mellom organer og personer internt i den enkelte virksomheten. Dette reguleres i rettsreglene for den enkelte organisasjonsformen.

Brukeren kan avtale at andre skal gjennomføre sikkerhetsarbeidet, men brukeren er likevel ansvarlig.

Hvordan gjennomføre systematisk sikkerhetsarbeid?

Plikten til systematisk sikkerhetsarbeid fastsetter kravene til systematikk i sikkerhetsarbeidet, og den bestemmer hva arbeidet som et minimum skal omfatte.

Den faste strukturen i sikkerhetsarbeidet skal bestå av mål, planer, tiltak og rutiner. Strukturen skal sikre at arbeidet gjennomføres konsekvent, og hindre at det oppstår tilfeldige mangler ved brannsikkerheten.

Det er et generelt krav at sikkerhetsarbeidet sikrer at de alminnelige pliktene til å forebygge brann i byggverk blir oppfylt. Se veiledningen til § 11 i forskriften for en beskrivelse av disse pliktene.

Virksomheten må i tillegg iverksette rutiner som sikrer kunnskap og kompetanse om brann i byggverket, og som legger til rette for brannsikker atferd hos de ansatte og andre som oppholder seg i byggverket. Rutinene må minst avklare og sikre kunnskap om ansvarsforholdene før og under brann, og dessuten fastsette og formidle instruks for varslings, evakuering/redning og slokking (branninstruks). For nyere bygg oppført etter TEK 10 vil det foreligge evakueringsplan, ref. § 11-12, fjerde ledd.

Det skal gjennomføres brannøvelser og opplæring av alle ansatte. Omfang, innhold og antall brannøvelser vil variere og må tilpasses i forhold til kompleksitet, oversiktighet osv. Et eksempel kan være sykehus som må gjennomføre både teoretiske og praktiske øvelser og opplæring for sine ansatte. I praksis vil de måtte gjennomføre mange forskjellige øvelser og opplæringsmoduler, da de ansatte har mange ulike roller i en brannsituasjon.

Det er ikke tilstrekkelig at rutinene blir utarbeidet og formidlet i virksomheten. Det er en uttrykkelig plikt til å sørge for at rutinene faktisk blir *iverksatt*.

Dette bør du også kjenne til

- [Brann- og eksplosjonsvernloven § 8](#)
- [Forskrift om systematisk helse-, miljø og sikkerhetsarbeid i virksomheter](#)
- [Veiledning til Byggteknisk forskrift § 11-12](#)

Les mer

- [Arbeidsmiljøguiden](#)

§ 13 Brukerens dokumentasjon

En virksomhet som har rett til å bruke et byggverk skal dokumentere at virksomhetens plikter etter §§ 11 og 12 er oppfylt.

Sentrale begreper

- *Bruker* er enten eieren selv eller den som har avtale med eieren om bruk av byggverket. Dersom den som har avtale med eier om bruk av byggverket fremleier sin bruksrett, er det den nye brukeren som er "den som har rett til å bruke byggverket" i denne bestemmelsen.
- Med *byggverk* menes bygninger, konstruksjoner og anlegg.
- Med *virksomhet* menes ethvert offentlig og privat foretak uansett om foretaket er etablert med henblikk på forretningsmessig fortjeneste eller ikke. Definisjonen av "virksomhet" i brann- og eksplosjonsvernloven § 4 bokstav f favner vidt, og gjør at det er lav terskel for å bli omfattet av lovens og forskriftens plikter knyttet til virksomheter. Eksempel på virksomheter er aksjeselskap, borettslag og stiftelser.
- Å *dokumentere* betyr å gjøre synlig, sannsynliggjøre, underbygge eller begrunne. Dokumentasjonen kan være i et hvilket som helst format, herunder elektroniske medier.

Hvorfor er det krav til dokumentasjon av brannsikkerheten?

Kravet til dokumentasjon retter oppmerksomhet mot innholdet i virksomhetens plikter og sørger for at pliktoppfyllelse blir målt og etterspurt.

Dokumentasjonskravet fremmer virksomhetens egen kontroll med at virksomhetens plikter etter forskriften er oppfylt.

Dokumentasjonsplikten skal også legge til rette for at brann- og redningsvesenet kan gjennomføre et grundig og effektivt tilsyn med brannsikkerheten i byggverket. Plikten til å

legge dokumentasjonen frem for tilsynsmyndighetene står i brann- og eksplosjonsvernloven § 33.

Hvem er ansvarlig for dokumentasjonen?

Virksomheten som bruker byggverket er selv ansvarlig for å dokumentere at dens plikter etter forskriften er oppfylt.

Brukeren kan avtale at andre skal sørge for dokumentasjonen, men brukeren er likevel ansvarlig overfor brannvernmyndighetene.

Hvordan dokumentere at kravene er oppfylt?

Dokumentasjonsplikten innebærer at virksomheten må ha informasjon tilgjengelig som viser at pliktene som gjelder for virksomheten er oppfylt. Informasjonen må være skriftlig, men trenger ikke være i papirformat. Den kan være lagret elektronisk.

Dokumentasjonen trenger ikke nødvendigvis ha en formell karakter eller et bestemt juridisk innhold, men den må *sannsynliggjøre, underbygge eller begrunne* at pliktene er oppfylt. Hva dette innebærer vil variere for de ulike pliktene som skal dokumenteres.

Det er eiers ansvar å dokumentere at de tekniske kravene til byggverket er ivaretatt. Brukeren må få tilgang til den dokumentasjonen som er nødvendig for at bruker skal kunne ivareta sine forpliktelser, se kapittel 2.

Alle faktiske fravik fra de opprinnelige forutsetningene skal dokumenteres. Ved søknadspliktige bruksendringer må det foreligge tillatelse fra bygningsmyndighetene til endringen. I grensetilfeller kan en faglig begrunnet vurdering dokumentere at endringen ligger innenfor de opprinnelige forutsetningene for brannsikkerheten i byggverket.

Faktiske fravik fra de opprinnelige forutsetningene som ikke er søknadspliktig – men som likevel kan ha betydning for brannsikkerheten i byggverket – skal normalt være dokumentert med en risikoanalyse og vurdering av kompenserende tiltak fra fagkyndig. Dokumentene må sannsynliggjøre at byggverket brukes på en slik måte at risikoen for brann er akseptabel.

Alle mål, planer, tiltak og rutiner etter forskriftens § 12 skal dessuten dokumenteres. Dokumentasjonspliktene i § 12 og § 13 griper over i hverandre, og det er normalt ikke nødvendig å skille mellom dokumenter som skal underbygge at byggverket oppfyller kravene til brannsikkerhet, at virksomheten har et system for å sikre byggverket mot brann og at virksomhetens øvrige plikter etter forskriften er oppfylt.

Dette bør du også kjenne til

- [Brann- og eksplosjonsvernloven § 33](#)

4. Kommunens forebyggende plikter

§ 14 Kartlegging av risikoen for brann

Kommunen skal kartlegge sannsynligheten for brann og konsekvensene brann kan få for liv, helse, miljø og materielle verdier i kommunen. Kommunen skal herunder kartlegge utsatte grupper i kommunen som har en særlig risiko for å omkomme i eller bli skadet av brann, og brannobjekter der brann kan føre til tap av mange menneskeliv.

Sentrale begreper

- *Kartlegge* innebærer å innhente og analysere fakta om risikoen for brann.
- *Sannsynlighet og konsekvens* omtales gjerne samlet som risiko (risiko = sannsynlighet x konsekvens).
- *Liv* omfatter både mennesker og dyr.
- *Helse* omfatter både fysisk og psykisk helse.
- *Miljø* omfatter bare miljøkonsekvenser som følge av brann.
- *Materielle verdier* omfatter også verdier som ikke kan erstattes, som for eksempel kulturminner.

Hvorfor skal kommunen kartlegge risikoen for brann?

Grunnlaget for et systematisk brannsikkerhetsarbeid er kunnskap om sannsynligheten for at det skal oppstå brann og hvilke konsekvenser brann kan gi for kommunen.

Kunnskap krever korrekt informasjon og analyse.

Det lokale risikobildet gir grunnlag for prioritering, planlegging og gjennomføring av egnede tiltak.

Hvem er ansvarlig for kartleggingen?

I samsvar med hovedregelen i kommuneloven har kommunestyret det overordnede ansvaret for kartleggingen.

Normalt vil oppgaven være delegert til brann- og redningsvesenet, men kommunestyret skal likevel kontrollere at plikten blir oppfylt.

Samarbeid om kartleggingen mellom interne og eksterne aktører vil ofte gi stor gevinst.

Hvordan kan risikoen for brann kartlegges?

Kommunen har en plikt til å gjennomføre en risiko- og sårbarhetsanalyse, jf. § 9 i brann- og eksplosjonsvernloven. Denne analysen vil være utgangspunkt for kartleggingen regulert i forskrift om brannforebygging § 14.

Kartleggingen må omfatte områder både innenfor og utenfor kommunen som kan ha betydning.

Målet med kartleggingen er å forutse fremtidige branner i kommunen. Kartleggingen må imidlertid i stor grad baseres på historiske data.

Kartleggingen må ta utgangspunkt i etablert kunnskap om risikogrupper, og forutsetter at kommunen gjennomfører lokale undersøkelser så langt det er nødvendig for å vurdere egnede tiltak mot disse gruppene. Plikten rekker imidlertid ikke så langt at kommunen må kartlegge enkeltpersoner som har en særskilt risiko for å omkomme eller bli skadet i brann.

I de fleste kommuner er det ikke nok hendelser til at det gir et selvstendig grunnlag for å fastsette en statistisk brannfrekvens, men nasjonal ulykkesstatistikk og andre data vil vanligvis ha overføringsverdi til den enkelte kommune. Denne statistikken må imidlertid korrigeres for lokale forhold. Til dette må kommunen ha tilstrekkelig oversikt og informasjon om brannobjekter og risikogrupper til å vurdere lokale forhold.

Også konsekvensene kan beregnes med utgangspunkt i nasjonale data om tidligere branner. Noen kommuner er imidlertid mer sårbare for tap av særskilte verdier, som for eksempel kulturhistoriske bygningsmiljø og viktig infrastruktur.

Dette bør du også kjenne til

- [Brann- og eksplosjonsvernloven § 9](#)
- [Temaveiledning til kapittel 4 i forskrift om brannforebygging](#)

§ 15 Planlegging av det forebyggende arbeidet

Kommunen skal fastsette satsingsområder og planlegge samarbeid og tiltak for å redusere den kartlagte risikoen for brann på en effektiv måte. Satsningsområdene og tiltakene skal prioriteres og begrunnes.

Sentrale begreper

- *Kartlegge* innebærer å innhente og analysere fakta om risikoen for brann.
- *Sannsynlighet og konsekvens* omtales gjerne samlet som risiko (risiko = sannsynlighet x konsekvens).
- *Satsingsområder* er ett eller flere overordnede risikoområder som skal gis særskilt oppmerksomhet og ressurser. Siktemålet kan både være å redusere sannsynligheten for brann og konsekvensene av brann.

Hvorfor skal kommunen planlegge det forebyggende arbeidet?

Planlegging vil si å tenke gjennom og organisere aktiviteter for å nå målene for brannvernet.

Planlegging sørger for at ressursene brukes der de gjør størst nytte.

Hvem er ansvarlig for planleggingen?

I samsvar med hovedregelen i kommuneloven har kommunestyret det overordnede ansvaret for planleggingen.

Normalt vil oppgaven være delegert til brann- og redningsvesenet, men kommunestyret skal likevel kontrollere at plikten blir oppfylt.

Hvordan kan det forebyggende arbeidet planlegges?

Målet med planleggingen er å *organisere* aktivitetene i det forebyggende arbeidet slik at de tilgjengelige ressursene blir brukt der de gjør størst nytte. Nasjonale føringer gjennom stortingsmeldinger etc. skal hensyntas.

Planleggingen må bygge på inngående kjennskap til det lokale risikobildet (se forskriftens § 14) og til ressursene som kan benyttes i det forebyggende arbeidet. Både interne og eksterne ressurser skal inkluderes. Planleggingen bør derfor skje sammen med naturlige samarbeidspartnere, som for eksempel nødetater, kommunale virksomheter (planetaten, bygningsetaten, helse og omsorgssektoren, skolesektoren etc.) og nabobrann- og redningsvesen, det lokale eltilsyn, andre tilsynsmyndigheter og andre som kan eller antas å kunne bidra til å redusere risikoen for brann. Samarbeidsbegrepet må forstås vidt og er en viktig nøkkel for å lykkes i det forebyggende arbeidet.

Kommunen har en betydelig frihet ved valg av satsingsområder og tiltak, men prioriteringen og begrunnelsen for valgene må være basert på de formål forskriften skal ivareta.

Samarbeid om planleggingen mellom interne og eksterne aktører vil ofte gi stor gevinst.

Dette bør du også kjenne til

- Brann- og eksplosjonsvernloven §§ [9](#) og [11](#)
- [Temaveiledning til kapittel 4 i forskrift om brannforebygging](#)

§ 16 Gjennomføring av det forebyggende arbeidet

Kommunen skal gjennomføre tiltak i samsvar med planen for det forebyggende arbeidet, og på bakgrunn av hendelser, bekymringsmeldinger og lignende som gir ny kunnskap om risikoen for brann.

Sentrale begreper

- *Kartlegge* innebærer å innhente og analysere fakta om risikoen for brann.
- *Sannsynlighet og konsekvens* omtales gjerne samlet som risiko (risiko = sannsynlighet x konsekvens).
- *Satsingsområder* er ett eller flere overordnede risikoområder som skal gis særskilt oppmerksomhet og ressurser. Siktemålet kan både være å redusere sannsynligheten for brann og konsekvensene av brann.
- *Hendelser* omfatter alle branner, ulykker og andre fakta som endrer det lokale risikobildet. Et eksempel kan være en brann eller hyppige branntilløp hos en virksomhet som gir grunn til å gjennomføre tiltak, som for eksempel tilsyn.
- *Bekymringsmeldinger* er henvendelser fra private personer, virksomheter eller offentlige organer om risiko for brann.

Hvorfor er det krav til gjennomføringen av tiltak mot brann?

I den daglige driften blir brann- og redningsvesenet stilt overfor en rekke utfordringer, muligheter og valg. Som regel bør beslutningene som tas og tiltakene som gjennomføres være styrt av planen for det forebyggende arbeidet.

Kommunen må samtidig være fleksibel og respondere på nye opplysninger om risikoen for brann.

Hvem er ansvarlig for tiltakene?

I samsvar med hovedregelen i kommuneloven har kommunestyret det overordnede ansvaret for gjennomføringen av tiltak mot brann.

Selv om gjennomføringen er delegert til brann- og redningsvesenet, skal kommunestyret kontrollere at plikten blir oppfylt.

Hvordan kan tiltakene gjennomføres?

Formell forankring av planen på alle nivåer i kommunen er viktig for å sikre at gjennomføring og resultater etterspørres.

Oppgaver, ansvar og myndighet må avklares og formidles til aktørene.

Det bør utarbeides og iverksettes rutiner som sikrer konsekvent gjennomføring av planen.

Kommunen bør også ha rutiner for oppfølging av hendelser, bekymringsmeldinger og lignende som gir ny kunnskap om risikoen for brann. Oppfølgingen må ikke nødvendigvis være å gjennomføre tilsyn, men tilsyn kan være ett av flere mulige tiltak. Hjemmel for å kunne gjennomføre tilsyn i objekter som ikke er særskilte brannobjekter, fås ved enkeltvedtak eller lokal forskrift, ref. brann- og eksplosjonsvernloven § 13.

Samarbeid om gjennomføringen mellom interne og eksterne aktører vil ofte gi stor gevinst.

Gjennomføringen av planen skal evalueres jevnlig og ved relevante hendelser (se forskriftens § 20).

Dette bør du også kjenne til

- [Brann- og eksplosjonsvernloven § 9 og § 11](#)
- [Veiledningen til dimensjoneringsforskriften](#)
- [Temaveiledning til kapittel 4 i forskrift om brannforebygging](#)

§ 17 Feiing og tilsyn med fyringsanlegg

Kommunen skal sørge for at røykkanaler i fyringsanlegg som brukes til oppvarming av byggverk, blir feiet ved behov. Feiingen skal utføres på en faglig tilfredsstillende måte som medfører minst mulig ulempe for eiere og brukere. Etter feiingen skal feieren sørge for at all sot blir fjernet og brakt til egnet sted.

Kommunen skal sørge for at det ved behov blir ført tilsyn med fyringsanlegg som brukes til oppvarming av byggverk. Kommunen skal sørge for at det blir ført tilsyn med fyringsanlegget etter brann eller eksplosjon i eller i tilknytning til fyringsanlegget.

Sentrale begreper

- *Tilsyn* innebærer kontroll av at pliktene gitt i eller medhold av brann- og eksplosjonsvernloven blir overholdt og eventuell reaksjon.
- Med *byggverk* menes bygninger, konstruksjoner og anlegg.

Hvorfor er det krav til feiing og tilsyn med fyringsanlegg?

Hvert år rykker brann- og redningsvesenene ut til rundt tusen pipebranner i Norge. Mange flere oppstår uten at nødetatene blir kontaktet.

Fyringsanlegg har over lang tid blitt tett fulgt opp av brann- og redningsvesenet, og derfor er ikke brann i fyringsanlegg som sprer seg videre til byggverket et stort problem i Norge. Feiing og tilsyn med fyringsanlegg bidrar til færre skorsteinsbranner, og til at eventuelle skorsteinsbranner ikke sprer seg til bygningen. Det er derfor viktig å fortsatt ha fokus på riktig bruk og vedlikehold av fyringsanlegg, slik at tilstanden av disse ikke utvikler seg i negativ retning.

Hvem er ansvarlig for feiingen og tilsynet?

I samsvar med hovedregelen i kommuneloven har kommunestyret det overordnede ansvaret for feiing og tilsyn med fyringsanlegg.

Selv om oppgavene er delegert til brann- og redningsvesenet, skal kommunestyret kontrollere at pliktene blir oppfylt.

Hvordan kan feiingen og tilsynet gjennomføres?

Kommunen kan velge å plassere feiertjenesten hos personer eller virksomheter utenfor kommunen. Kommunen har likevel ansvar for at pliktene blir oppfylt, og bare kommunen har myndighet til å fatte vedtak om pålegg. Kompetansekravene i forskrift om organisering og dimensjonering av brannvesen § 7-4 gjelder for alle som utfører feie- og tilsynstjenester på vegne av kommunen.

De alminnelige kravene til kartlegging (§ 14), planlegging (§ 15) og gjennomføring av tiltak (§ 16) gjelder også for feiing og tilsyn med fyringsanlegg. Disse oppgavene skal dermed inkluderes i den generelle organiseringen av det forebyggende arbeidet.

Både hyppigheten og gjennomføringen av tilsynet skal være basert på risiko. Byggverket og bygningsmiljøets karakter, kvaliteten på fyringsanlegget og fyringsmønster kan være eksempel på vurderingskriterier for risiko.

Det bør lages rutiner for planlegging og gjennomføring av feiing og tilsyn med fyringsanlegg. Feiing og tilsyn skal være vurdert for hvert enkelt fyringsanlegg. Det kan være formålstjenlig å fastsette lokale vurderingskriterier for prioritering av feiing og tilsyn.

Feierne er ikke fritatt fra arbeidsmiljølovens regler grunnet arbeidets korte karakter på hvert hus eller bygning. Reglene bør allikevel tolkes med hensyn på feierens hverdag.

Vurderingen (risikoanalysen) av atkomsten opp til og på taket til den enkelte huseier er arbeidsgivers ansvar. Dette innebærer at alle fyringsanlegg må få en egen vurdering av om atkomsten til og på taket er tilfredsstillende eller ikke.

Eier av fyringsanlegg har plikt til å melde fra til kommunen når det er installert nytt ildsted eller gjort andre vesentlige endringer av fyringsanlegget. Her har kommunen en mulighet til å samle inn tilstrekkelig informasjon for å gjøre tilsyn og feiing av fyringsanlegget enklere, herunder beskrivelse av endringene, samt ildstedets type og fabrikk.

Tilsyn etter brann eller røykgasseksplasjon i fyringsanlegget har som formål å avklare om fyringsanlegget fortsatt kan brukes eller om det må vedtas fyringsforbud inntil feil og mangler er utbedret.

Forskrift om brannforebygging regulerer ikke hvordan et eventuelt gebyr skal innkreves. Det er opp til kommunen hvorvidt den ønsker å ha samme gebyrsats for alle, eller om man ønsker å differensiere størrelsen avhengig av hyppighet, fyringsanlegg, boligtype eller lignende. Kommunens samlede gebyrinntekter kan kun dekke de utgiftene kommunen har for å utføre tjenesten – det såkalte selvkostprinsippet. Det er kun anledning til å kreve gebyr for gjennomføring av feiing og tilsyn med fyringsanlegg.

Dette bør du også kjenne til

- [Brann- og eksplosjonsvernloven §§ 11 og 28](#)
- [Dimensjoneringsforskriften § 7-4](#)
- [Forskrift om utførelse av arbeid](#)
- [Sikkerhetshåndbok for feiere \(utgitt av fagforbundet\)](#)
- [Norsk Varmes bransjeskole – sertifisering i ildsteds- og skorsteinsbransjen](#)
- [Temaveiledning til kapittel 4 i forskrift om brannforebygging](#)
- [Ang. feiegebyr - Retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester \(Kommunal- og moderniseringsdepartementet\)](#)

§ 18 Risikobasert tilsyn

Tilsyn etter brann- og eksplosjonsvernloven § 13 skal gjennomføres og prioriteres på bakgrunn av:

- a) risikoen for tap av liv og helse
- b) risikoen for tap av materielle og kulturhistoriske verdier
- c) risikoen for samfunnsmessige konsekvenser
- d) risikoen for brudd på forebyggende plikter
- e) effekten av tilsyn sammenlignet med andre brannforebyggende tiltak.

Sentrale begreper

- *Tilsyn* innebærer kontroll av at pliktene gitt i eller medhold av brann- og eksplosjonsvernloven blir overholdt og eventuell reaksjon.
- Med *byggverk* menes bygninger, konstruksjoner og anlegg.
- *Sannsynlighet og konsekvens* omtales gjerne samlet som risiko (risiko = sannsynlighet x konsekvens).
- *Liv* omfatter både mennesker og dyr.
- *Helse* omfatter både fysisk og psykisk helse.
- *Miljø* omfatter bare miljøkonsekvenser som følge av brann.
- *Materielle verdier* omfatter også verdier som ikke kan erstattes, som for eksempel kulturminner.
- *Samfunnsmessige konsekvenser* må vurderes ut fra tre dimensjoner; relevans, nytteverdi og økonomiske konsekvenser i form av kostnader og gevinster. Eksempler på dette kan være stans i kollektivtrafikken, ødeleggelser av telekommunikasjonsutstyr m.m. Denne risikoen er særlig knyttet til store bygningsbranner og områdebranner.
- *Risikoen for brudd på forebyggende plikter* er antatte mangler ved virksomhetens evne eller vilje til å forebygge brann. Kunnskap om denne risikoen kan for eksempel komme fra tidligere tilsyn, tidligere hendelser eller bekymringsmeldinger.

Hvorfor skal tilsynet være risikobasert?

Tilsyn er ressurskrevende både for myndigheten og den tilsynet retter seg mot. Disse faktorene bør vurderes opp mot effekten av tilsyn som virkemiddel.

Derfor bør tilsyn brukes der det er høy risiko og andre virkemidler gir mindre effekt.

Hvem er ansvarlig for tilsynet?

I samsvar med hovedregelen i kommuneloven har kommunestyret det overordnede ansvaret for tilsynet.

Normalt vil oppgaven være delegert til brann- og redningsvesenet, men kommunestyret skal likevel kontrollere at plikten blir oppfylt.

Dersom kommunen inngår kontrakt med andre om tilsyn må likevel myndighetsutøvelsen skje i kommunen. Krav til kompetanse gitt i dimensjoneringsforskriften vil også gjelde for kontraktfestet tilsyn.

Hvordan kan risikobasert tilsyn gjennomføres?

De alminnelige kravene til kartlegging (§ 14), planlegging (§ 15) og gjennomføring av tiltak (§ 16) gjelder også for tilsyn. Tilsynet skal dermed inkluderes i den generelle organiseringen av det forebyggende arbeidet.

Brann- og eksplosjonsvernlovens § 13 regulerer kommunens plikt til å identifisere og føre fortegnelse over byggverk, opplag, områder, tunneler virksomheter m.m. hvor brann kan medføre tap av mange liv eller store skader på helse, miljø eller materielle verdier. En slik

identifisering (registrering) vil derimot ikke lenger utløse et minimumskrav i forhold til hyppighet på tilsyn.

Særskilte brannobjekter deles som tidligere inn i følgende kategorier:

- a) bygninger og områder hvor brann kan medføre tap av mange liv
- b) bygninger, anlegg, opplag, tunneler og lignende som ved sin beskaffenhet eller den virksomhet som foregår i dem, antas å medføre særlig brannfare eller fare for stor brann, eller hvor brann kan medføre store samfunnsmessige konsekvenser
- c) viktige kulturhistoriske bygninger og anlegg

Kommunen må fortsatt ha en oversikt over de ulike kategoriene av særskilte brannobjekter, og de iverksatte forebyggende tiltakene overfor objektene. Kommunen har en plikt (jf. brann og eksplosjonsvernloven § 10, tredje ledd) til å rapportere det forebyggende arbeidet i "Melding om brannvernet" som fra og med 2016 vil foregå gjennom BRIS. Her skilles det mellom a-, b-, og c-objekter.

Det kan være formålstjenlig å fastsette lokale vurderingskriterier for prioritering av tilsyn og andre tiltak.

Samarbeid om tilsyn mellom flere myndigheter vil ofte gi stor gevinst.

Kommunen må ha rutiner for myndighetsutøvelse slik at alle avvik registrert på tilsyn blir fulgt opp og lukket.

Dette bør du også kjenne til

- Brann- og eksplosjonsvernloven [§ 13](#) og lovens kapittel [7](#)
- [Veiledning for myndighetsutøvelse ved tilsyn utført av brann- og feiervesen](#)

§ 19 Andre tiltak mot brann

Kommunen skal motivere og samarbeide med aktuelle aktører for at de skal bidra til å redusere sannsynligheten for og konsekvensene av brann.

Kommunen skal fremme brannsikkerhet gjennom kommunale og regionale planleggings- og beslutningsprosesser.

Kommunen skal bidra til å innhente og formidle kunnskap om:

- a) hvordan branner starter og sprer seg
- b) kjennetegn ved personer som omkommer eller blir skadet i branner
- c) kjennetegn ved byggverk og bygningsmiljø som blir involvert i branner
- d) hvilke forebyggende og beredskapsmessige tiltak som påvirker forløpet og utfallet av branner.

Sentrale begreper

Med *byggverk* menes bygninger, konstruksjoner og anlegg.

Sannsynlighet og konsekvens omtales gjerne samlet som risiko (risiko = sannsynlighet x konsekvens).

Hvorfor er det spesielle krav til andre tiltak mot brann?

Historisk har det vært tradisjon for å bruke tilsyn som virkemiddel i det forebyggende arbeidet. Forskrift om brannforebygging gir kommunene stor frihet til å prioritere risikoområder og benytte andre tiltak.

Tiltak som påvirker holdninger, atferd eller beslutninger får gjerne lite oppmerksomhet i forhold til mer konkrete eller inngripende tiltak, men gir ofte stor gevinst.

Hvem er ansvarlig for tiltakene?

I samsvar med hovedregelen i kommuneloven har kommunestyret det overordnede ansvaret for at tiltakene blir gjennomført.

Normalt vil oppgavene være delegert til brann- og redningsvesenet, men kommunestyret skal likevel kontrollere at plikten blir oppfylt.

Hvordan kan tiltakene gjennomføres?

Bestemmelsen gir – sammen med pliktene til å feie og føre tilsyn med fyringsanlegg (§ 17) og gjennomføre tilsyn etter brann- og eksplosjonsvernloven § 13 (§ 18) – minstekravene til tiltak mot brann i kommunen.

Samarbeid, prosessdeltakelse og innhenting av kunnskap er avhengig av det finnes aktuelle aktører, saker og hendelser. Plan- og byggeprosesser er av spesiell betydning i denne sammenhengen, men brannsikkerhet kan også fremmes gjennom helt konkrete beslutninger, for eksempel ved tildeling av omsorgsboliger

Samarbeidsplikten gjelder både interne og eksterne aktører. Eksempel på det første kan være samarbeid mellom brann- og redningsvesenet og helse- og omsorgssektoren i kommunen for å kartlegge risikoen hos utsatte grupper. Samarbeid mellom brann- og redningsvesenet, frivillige organisasjoner og bransjeorganisasjoner om brannsikkerheten på enkelte samfunnsområder eller virksomheter er et eksempel på det siste.

Kommunen må benytte seg av flere kilder for innhenting av slik informasjon. Dette kan være nasjonal og lokal statistikk registrert i BRIS, deltagelse i brannetterforskningsgrupper, forskningsrapporter, Norges brannskole m.m.

De alminnelige kravene til kartlegging (§ 14), planlegging (§ 15) og gjennomføring av tiltak (§ 16) gjelder også for disse tiltakene. Tiltakene skal dermed inkluderes i den generelle organiseringen av det forebyggende arbeidet.

Kommunen kan bidra til å innhente kunnskap om brann ved å delta i distriktsvise brannetterforskningsgrupper der slike er etablert. Disse gruppene består av representanter fra politiet, det lokale eltilsynet og brann- og redningsvesenet, og ledes av politiet i det politidistriktet gruppen tilhører.

Dette bør du også kjenne til

- Brann- og eksplosjonsvernloven §§ [9](#) og [11](#)
- [Temaveiledning til kapittel 4 i forskrift om brannforebygging](#)

§ 20 Evaluering av det forebyggende arbeidet

Kommunen skal iverksette rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge mangler ved det forebyggende arbeidet.

Etter branner som har hatt eller kunne fått alvorlige konsekvenser for liv, helse, miljø eller materielle verdier, skal kommunen evaluere om det forebyggende arbeidet har hatt ønsket effekt.

Kommunen skal iverksette rutiner som sikrer at kunnskap og erfaringer fra hendelser kommer til nytte ved kartleggingen av risiko og sårbarhet for brann, og ved planleggingen og gjennomføringen av forebyggende tiltak.

Sentrale begreper

- Med *byggverk* menes bygninger, konstruksjoner og anlegg.
- *Sannsynlighet og konsekvens* omtales gjerne samlet som risiko (risiko = sannsynlighet x konsekvens).
- *Evaluering* er en systematisk gjennomgang og vurdering av brannforebyggende aktiviteter som kan ha hatt betydning for hendelsen.

Hvorfor er det krav til evaluering av det forebyggende arbeidet?

Læring av tidligere aktiviteter og hendelser kan hindre at feil skjer igjen.

God *kultur* for evalueringer gir kontinuerlig og langsiktig utvikling av det forebyggende arbeidet.

Hvem er ansvarlig for evalueringen?

I samsvar med hovedregelen i kommuneloven har kommunestyret det overordnede ansvaret for evalueringene.

Normalt vil oppgaven være delegert til brann- og redningsvesenet, men kommunestyret skal likevel kontrollere at plikten blir oppfylt.

Hvordan kan evalueringen gjennomføres?

Målet med evalueringene er kvalitetssikring og forbedring av det forebyggende arbeidet. Evalueringene bør derfor planlegges og organiseres sammen med det forebyggende arbeidet for øvrig.

Evalueringer bør hovedsakelig gjøres etter standardiserte kriterier, både for å gi et sammenligningsgrunnlag mellom ulike hendelser og for å sikre at de gjøres konsekvent.

Metoden i nasjonale evalueringer vil normalt ha overføringsverdi til kommunenes egne evalueringer.

Kommunen må lage og iverksette et helhetlig system for gjennomføring og oppfølging av evalueringene. Rutinene må sikre at evalueringene faktisk blir utført, at de har tilfredsstillende omfang og kvalitet og at resultatet fra evalueringene blir brukt til forbedring av det forebyggende arbeidet.

Samarbeid om evalueringen mellom interne og eksterne aktører vil ofte gi stor gevinst.

Dette bør du også kjenne til

- [Brann- og eksplosjonsvernloven § 9](#)
- [Temaveiledning til kapittel 4 i forskrift om brannforebygging](#)

§ 21 Vannforsyning

Kommunen skal sørge for at den kommunale vannforsyningen fram til tomtegrenser i tettbygde strøk er tilstrekkelig til å dekke brannvesenets behov for slukkevann.

I boligstrøk og lignende der spredningsfaren er liten, er det tilstrekkelig at kommunens brannvesen disponerer passende tankbil.

I områder som reguleres til virksomhet hvor sprinkling er aktuelt, skal kommunen sørge for at det er tilstrekkelig vannforsyning til å dekke behovet.

Sentrale begreper

- Med *tettbebygde strøk* menes område med minst 200 bosatte der avstanden mellom husene normalt ikke overstiger 50 meter.

Hvorfor er det krav til vannforsyning?

Å slukke brann på et så tidlig stadium som mulig vil være avhengig av både tilfredsstillende vannforsyning, raskt utrykningstid og gode brannforebyggende barrierer i byggverket. Fjerner eller reduserer du vannforsyningen vil muligheten til å slukke brannen reduseres eller bli helt umulig. Vannforsyningen er derfor meget viktig og avgjørende faktor for å ivareta beredskapen som samfunnet forventer.

Hvem er ansvarlig for vannforsyningen?

Kommunen har et overordnet ansvar for at det etableres tilstrekkelig med slukkevann og vannmengder for automatiske slukkeanlegg der dette er aktuelt. Dette betyr ikke at det er

kommunen nødvendigvis som skal stå for gjennomføringen og kostnaden ved etablering av slik vannforsyning.

I planbestemmelser bør det vurderes innført betingelser om at tiltakshaver/eier selv har ansvar for å etablere tilførsel av større vannmengder til sprinkleranlegg med f.eks. vann fra basseng eller åpen kilde, dersom byggverket som følge av stor takhøyde, høy brannbelastning, lagring i høye reoler eller lignende krever dette.

Ansvarlig prosjekterende må alltid avklare med kommunen hvilke vannmengder som kan leveres til aktuelt byggverk, før endelig brannstrategi legges til grunn for prosjekteringen. Der det er klart at etablert vannforsyning ikke er tilstrekkelig, må tilfredsstillende vannforsyning etableres eller tilfredsstillende brannsikringsnivå etableres på annen måte.

Hvordan etablere vannforsyning?

Behovet for slokkevann bør inngå i kommunens ROS-analyse, ref. brann- og eksplosjonsvernlovens § 9, og tiltak bør iverksettes i henhold til analysen.

Ved regulering av nye utbyggingsområder, må kommunen påse at vannforsyningen til automatiske slokkeanlegg er del av rammeforutsetningene for byggetillatelse før de blir prosjektert og etablert.

Nødvendig vannmengde, trykk etc. for automatiske slokkeanlegg vil være avhengig av objekttype og utløsningsareal. Kommunen bør ha oppdatert dokumentasjon om tilgjengelig slokkevannforsyning, som stilles til rådighet for ansvarlig prosjekterende i byggesaker.

Det er viktig å se brannvesenets behov for slokkevann og nødvendig vannbehov til automatiske slokkeanlegg i en sammenheng.

Kommunen må ha gode rutiner for hvordan de skal ivareta sitt overordnede ansvar vedrørende slokkevann og vann til automatiske slokkeanlegg. Slike rutiner kan være et verktøy for samarbeid mellom de kommunale etatene som forvalter brannmyndighet, vann- og avløp, bygningsmyndighet og planmyndighet, og sørge for at etatene opptrer enhetlig med hensyn til forvaltning av brannslukke vann.

Dette bør du også kjenne til

- [Brann- og eksplosjonsvernloven § 9](#)
- [Veiledning til teknisk forskrift \(TEK 10\), § 11-17 preaksepterte ytelser – vannforsyning](#)
- [Veiledning til dimensjoneringsforskriften § 5-5 og vedlegg 4 – parametere for vurdering av utstørsbehov slokkevannforsyning o.l.](#)
- [Temaveiledning til kapittel 4 i forskrift om brannforebygging](#)

§ 22 Kommunens dokumentasjon

Kommunen skal dokumentere at dens plikter etter §§ 14 til 21 er oppfylt.

Sentrale begreper

- Å *dokumentere* betyr å gjøre synlig, sannsynliggjøre, underbygge eller begrunne. Dokumentasjonen kan være i et hvilket som helst format, herunder elektroniske medier.

Hvorfor skal kommunen dokumentere at den oppfyller pliktene sine?

Kravet til dokumentasjon retter oppmerksomhet mot innholdet i kommunens plikter og sørger for at pliktoppfyllelse blir målt og etterspurt.

Dokumentasjonskravet fremmer kommunens egen kontroll med at det forebyggende arbeidet blir gjennomført i samsvar med kravene i forskriften.

Dokumentasjonskravet skal dessuten legge til rette for at sentral tilsynsmyndighet kan gjennomføre et effektivt tilsyn med utførelsen av det forebyggende arbeidet.

Hvem er ansvarlig for dokumentasjonen?

I samsvar med hovedregelen i kommuneloven har kommunestyret det overordnede ansvaret for dokumentasjonen.

Normalt vil oppgaven være delegert til brann- og redningsvesenet, men kommunestyret skal likevel kontrollere at plikten blir oppfylt.

Hvordan kan pliktene dokumenteres?

Dokumentasjonskravet innebærer at kommunen må ha informasjon tilgjengelig som viser at den oppfyller alle pliktene i forskrift om brannforebygging. Informasjonen må være skriftlig, men trenger ikke være i papirformat. Den kan være lagret elektronisk.

Dokumentasjonen trenger ikke nødvendigvis ha en formell karakter eller et bestemt juridisk innhold, men den må *sannsynliggjøre, underbygge eller begrunne* at kommunens plikter er oppfylt. Hva dette innebærer vil variere for de ulike pliktene som skal dokumenteres.

Kommunens plikter i forskrift om brannforebygging er hovedsakelig basert på prinsippene om *risikobasert* og *systematisk* forebyggende arbeid. Det sentrale målet med dokumentasjonen er å sannsynliggjøre at disse prinsippene er ivaretatt.

Dokumentasjonen av plikten til å kartlegge risiko for brann må vise at kommunen har innhentet relevant *informasjon* fra nasjonale data og om lokale forhold.

Dokumentasjonen av plikten til å planlegge det forebyggende arbeidet (§ 15) må vise at kommunen har gjennomført en tilsiktet organisering av aktivitetene for å nå målene for brannvernet. Det må fremgå tydelig hvordan satsingsområder og tiltak er prioritert og begrunnet.

Dokumentasjonen av plikten til å gjennomføre tiltak mot brann (§ 16) skal normalt vise et vesentlig samsvar mellom planen for det forebyggende arbeidet og de aktivitetene som har blitt utført i løpet av året. Dersom aktivitetene viser betydelige avvik fra planen, skal dette

dokumenteres med hendelser, bekymringsmeldinger eller andre relevante grunner til å fravike planen.

Dokumentasjonen av at minstekravene til tiltak mot brann er oppfylt (§§ 17, 18 og 19), kan normalt bestå av saksdokumenter og lignende dokumenter som er utarbeidet ved forberedelsen, gjennomføringen eller avslutningen av tiltakene.

Dokumentasjonen av plikten til evaluering av det forebyggende arbeidet (§ 20) må inneholde rutiner som viser et helhetlig og konsekvent system for gjennomføring og oppfølging av evalueringene. Dokumentasjonen må dessuten inneholde rapporter eller andre dokumenter etter evaluering av alvorlige branner.

Dette bør du også kjenne til

- Brann- og eksplosjonsvernloven § 9 første og andre ledd og §§ 10 og 33
- Temaveiledning: Systematisk risikobasert brannforebyggende arbeid

5. Krav til produkter

§ 23 Omsetning og merking av bærbart brannsløkkeapparat

Et bærbart brannsløkkeapparat kan bare omsettes hvis det er testet og sertifisert etter forskrift 9. juni 1999 nr. 721 om trykkpåkjent utstyr og typegodkjent av et anerkjent sertifiseringsorgan etter NS-EN 3 eller en annen standard som stiller likeverdige krav til funksjonalitet og effektivitet.

Bærbart sløkkeutstyr som ikke oppfyller kravene til funksjonalitet og effektivitet etter NS-EN-3 eller annen standard som stiller likeverdige krav, skal merkes på norsk med at det har begrenset sløkkekapasitet og at det ikke kan erstatte påbudt manuelt sløkkeutstyr.

Sentrale begreper

Et *bærbart brannsløkkeapparat* har en slik vekt og utforming at det lett kan bæres og brukes av en voksen person, og det inneholder eller oppnår ved utløsning det trykk som er nødvendig for at det skal fungere etter sin hensikt.

Omsetning betyr levering av brannsløkkeapparat mot vederlag.

Med *typegodkjent* menes de apparater som står på sertifiseringsorganene liste over godkjente håndsløkkere med gyldig lisens. Når en lisens blir trukket tilbake kan ikke håndsløkkeren lenger omsettes, men tidligere godkjente apparater kan fortsatt brukes med mindre tilbaketrekkingen skyldes svakheter ved en apparattype.

Sertifiseringsorganet *anerkjennes* av DSB. For tiden er Det Norske Veritas eneste anerkjente sertifiseringsorgan.

Hvorfor er det krav til omsetning og merking av brannsløkkeapparat?

Kravene til håndsløkkere fremgår i dag av flere regelverk. Forskrift om brannforebygging § 23 regulerer godkjenning og merking av håndsløkkere basert på krav til funksjonalitet og effektivitet.

Hvem er ansvarlig for at kravene blir oppfylt?

Den som omsetter håndsløkkere er ansvarlig for at håndsløkkeren er godkjent og merket i samsvar med forskrift om brannforebygging § 23.

Hvordan kan kravene oppfylles?

Sikkerhet mot uhell som følge av trykk er regulert i forskrift om trykkpåkjent utstyr. Forskriften regulerer bare selve trykkbeholderen og skal kun sikre mot uhell som følge av trykket i beholderen. Forskriften gir ikke funksjonskrav. Alle beholdere som er godkjent etter forskriften skal være CE-merket

Det gjelder spesielle krav for håndsløkkere som skal monteres og brukes i enkelte sammenhenger, for eksempel i tog og på skip.

Håndsløkkere som ble sertifisert/godkjent før 1997 ble prøvet etter et annet teknisk regelverk. DBE rundskriv 11/97 datert 1. september 1997 lister opp de viktigste endringene ved innføring av ny standard.

Forskrift om brannforebygging § 7 andre ledd stiller krav til sløkkekapasitet for sløkkeutstyr som brukes i boliger og fritidsboliger.

Det Norske Veritas kan gi veiledning om kravene og fremgangsmåten ved godkjenning av håndsløkkere.

Dette bør du også kjenne til

- [Brann- og eksplosjonsvernloven kapittel 5](#)

6. Sluttbestemmelser

§ 24 Ikrafttredelse

Forskriften trer i kraft 1. januar 2016.

Fra samme tidspunkt oppheves forskrift 26. juni 2002 nr. 847 om brannforebyggende tiltak og tilsyn.